

विधवा महिलांना वाच्यावर सोडणे बरे नव्हेच!

आज सशस्त्र संघर्ष, विस्थापन आणि स्थलांतर आणि कोविड-१९ साथीच्या आजारामुळे हजारे स्त्रिया नव्याने विधवा झाल्या आहेत आणि इतर अनेक ज्यांचे जीवनसाठी हरवले आहेत किंवा गायब झाले आहेत. विधवांचे अनोखे अनुभव आणि गरजा समोर आणल्या पाहिजेत, त्यांच्यासोबत मार्ग दाखवणारे आवाज बुलंद केले पाहिजेत. भारतात स्त्रियांना पुरुषाच्या बरोबरीने समान दर्जा देण्यासाठी अनेक संघटना आणि समाजसुधारक कार्य करत आहेत. मात्र भारतातील विधवांच्या प्रश्नाकडे डोळेझाक करण्यात येत असल्याचा आरोप होत राहतो.

विधवांना त्यांचे हक्क आणि न्याय मिळवून देण्यासाठी संयुक्त राष्ट्र संघाच्या वरीने २३ जून हा दिन आंतरराष्ट्रीय विधवा दिन म्हणून साजरा करण्यात येतो. तेव्हा जाणून घेऊया काय आहे विधवा दिनाचा इतिहास? कोणत्याही स्त्रिला आपल्या जोडीदार निवडण्याचा अधिकार आहे. मात्र काही कारणास्तव त्यांचा जोडीदार गमावयाने अशा महिलांना एकाकी आयुष्य जगावे लागते. त्यामुळे विधवा महिलांचे प्रश्न मोठे भयंकर आहेत. विधवा महिलांचा प्रश्न फक्त भारतातच नाही, तर जगभरात गंभीर होत चालाला आहे. त्यासाठी गेळ्या सात वर्षांपासून यूकेची लूम्हा फाऊंडेशन ही संस्था जगभरातील विधवा महिलांवर होण्याचा अत्याचारविरोधात संयुक्त राष्ट्रांमध्ये मोर्ही राबवत आहे. विधवांचे प्रश्न बिकट झाल्यान संयुक्त राष्ट्र संघाने २३ जून हा दिवस आंतरराष्ट्रीय विधवा दिन म्हणून साजरा करण्यात येतो.

काय आहे विधवा दिन साजरा करण्याचा उद्देश? जागतिक पातळीवर विधवा महिलांचे प्रश्न भयंकर असल्याने संयुक्त राष्ट्राने २३ जून हा आंतरराष्ट्रीय विधवा दिन साजरा करण्याचे जाहीर केले. त्यानुसार दरवर्षी विधवा दिनाचे औंचित्य साधून या दिवशी विधवा महिलांच्या प्रश्नांची सोडवणूक करण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येतात. जगभरातील विधवा महिलांची स्थिती सुधारावी, त्यांना इतर महिलांसारखे समाज जीवन जगता यावे यासाठी जागतिक पातळीवर प्रयत्न करण्यात येतात. इतर सामान्य महिलांसारखे त्यांना समान हक्क मिळण्यासाठी संयुक्त राष्ट्र संघ प्रयत्न करते. मात्र आपण किंविती प्रात झालो, तरी विधवा महिलांकडे पाहण्याचा आपला दृष्टीकोन बदलत नाही. जागतिकीकृत पातळीवर विधवा महिलांना मोर्हा अडचणीचा सामना करावा लागतो. पती नसल्याने कुरूंब त्यांच्याकडे विशेष लक्ष देत नाही. तर कधी विधवा महिलांना वाच्यावर सोडले जाते. त्यामुळे जगभरातील लाखो विधवा महिला गरिबी, हिसाचार, बहिष्कार, बेघरपणा, आजारी आणि समाजातील भेदभाव सहन करतात. विधवाविवाहास आपण सर्वप्रतीने प्रोत्साहन आणि आटोकाट प्रयत्न केले पाहिजे. जगभरातील ११५ दशलक्ष विधवांना गरिबीत जागायास भाग पाडले जाते. तर २१ दशलक्ष महिलांना शरीरिक शोषणाचा सामना करावा लागत असल्याचे विविध अहवालातून रूप झाले आहे. जागतिक पातळीवर विधवा महिलांच्या न्याय हक्काचा प्रश्न गंभीर झाला आहे. त्यात भारतातही विधवा महिलांना मोर्हा अडचणीचा सामना करावा लागतो. भारतात चार कोरेंट्न अधिक

विधवा महिला आहेत. आजही विधवा महिला त्यांच्या हक्कापासून वंचित आहेत. या विधवा महिलांना पती नसल्याने मोर्हा अडचणींना तोंड द्यावे लागते. एक उदाहरण आहे— जोवेरिया नाबुकेन्या एक विधवा, इसिंगिरो जिल्ह्यात तिच्या काही ८ नातवंडांसोबत वाचते.

युनिसेफच्या पाठिंबाने नाबुकेन्या मुख्य कौटुंब बिक काळजी प्रॅक्टिसेसवर आहेत. तिची एक दिनचर्या आहे जिथे ती मुलांसोबत वाचते आणि ते

संकलन व सुलेखन
श्री कृष्णाकुमार गो. निकोडे गुरुजी.
पोटेगावरोड, गडचिरोली,
फक्त मध्यभाष- ७१३२७९६६८३.

शिकत असताना त्यांच्यासोबत खेळते. जगभरातील बचाच महिलांसाठी, त्यांच्या मूलभूत हक्कांसाठी आणि प्रतिष्ठेणांची दीर्घकालीन लढव्याने जोडीदाराचा विनाशकारी तोता वाढविला जातो. जगभरात २५८ दशलक्षाहून अधिक विधवा असूनही, विधवांना ऐतिहासिकदृष्ट्या आपल्या समाजात न पाहिलेले, समर्थन न मिळालेले आणि भोजले गेलेले नाही. भूतकाळातील नजर टाका.

जातात, जोडीदाराच्या मृत्यूंतर त्यांची मालमत्ता बळकावली जाते आणि रोगाचे 'वाहक' म्हणून त्याना अत्यंत कलंक आणि भेदभावाचा सामना करावा लागती. जगभरात, पुरुषांच्या तुलनेत त्रियांना वृद्धापकाळ निवृत्तीवेतन मिळण्याची शक्यता खुपच कमी आहे. म्हणून जोडीदाराच्या मृत्यूमुळे वृद्ध स्त्रियांना निराधारपण येऊ शकतो. लॉकडाउन आणि आर्थिक बंदव्या संदर्भात विधवांना ते खूप आजारी पडल्यास किंवा स्वतःला आणि त्यांच्या मुलांचे पालनपोषण

करण्यासाठी त्यांना बँक खाती आणि पेन्शन मिळू शकत नाहीत. एकटी—माता कुटुंबे आणि अविवाहित वृद्ध स्त्रिया आधीच विशेषत: गरिबीसाठी असुरक्षित आहेत, हे एक क्षत्र आहे ज्याकडे तातडीने लक्ष देण्याची गरज आहे. आंतरराष्ट्रीय विधवा दिनी जगभरातील विधवावर परिणाम करण्याचा काही समस्या आणि त्यांच्या हक्कांचे संरक्षण आणि प्रगती करण्यासाठी काय केले पाहिजे यावर एक नजर टाका.

युनायटेड नेशन्स सन २०११पासून २३ जून हा आंतरराष्ट्रीय विधवा दिवस म्हणून पालत आहे, विधवांच्या आवाजाकडे आणि त्यांच्या अनुभवाकडे लक्ष विधेयासाठी आणि त्यांना आवश्यक असलेला अनोखा पाठिंबा मिळवण्यासाठी पालला पाहिजे. आता पूर्णप्रेक्षा अधिक हा दिवस विधवांना पूर्ण हक्क आणि मान्यता प्राप्त करण्याच्या दिशेने कृती करण्याची संधी आहे. यामध्ये त्यांचा वारसा, जमीन आणि उत्पादक संसाधनांचा वाजीवी वारा मिळण्याची माहिती प्रदान करणे समाविष्ट आहे; निवृत्तीवेतन आणि सामाजिक संरक्षण जे केवळ वैताहिक स्थितीवर आधारित नाही; सभ्य काम आणि समान वेतन; आणि शिक्षण आणि प्रशिक्षण संधी. विधवांना स्वतःला आणि त्यांच्या कुरुंबांना आधार देण्यासाठी संक्षम करणे म्हणजे सामाजिक कलंक दूर करणे ज्यामुळे बहिष्कार आणि भेदभाव किंवा हानिकारक प्रथा निर्माण होतात. शिवाय महिलांवरुद्ध सर्व प्रकारचा भेदभाव निर्मूलनाचा कायदा आहे. देखावाचा वैधवांचा हक्कांची खाती करण्यासाठी सरकारानी त्यांच्या वचनबद्धतेचे पालन केले पाहिजे. विधवांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी राष्ट्रीय कायदे अस्तित्वात असतानाही, अनेक राज्यांच्या न्यायिक व्यवस्थेतील कम्पकृतपणामुळे विधवांच्या हक्कांचे व्यवहारात संरक्षण करते केले जाते आणि त्यांकडे लक्ष दिले पाहिजे. न्यायिक अधिकारांच्यानन्दीन जागरूकता आणि भेदभावाचा अभाव यामुळे विधवा न्याय व्यवस्थेकडे नुकसान भरपाई मागण्यासाठी वृक्ष शकत नाहीत. शाश्वत विकास उद्दिष्टे साथ्य करण्यासाठी राष्ट्रीय कायदे अस्तित्वात असतानाही, अनेक राज्यांच्या न्यायिक व्यवस्थेतील कम्पकृतपणामुळे विधवांच्या हक्कांचे व्यवहारात संरक्षण करते केले जाते आणि त्यांकडे लक्ष दिले पाहिजे. न्यायिक अधिकारांच्यानन्दीन जागरूकता आणि भेदभावाचा अभाव यामुळे विधवा न्याय व्यवस्थेकडे नुकसान भरपाई मागण्यासाठी वृक्ष शकत नाहीत. शाश्वत विकास उद्दिष्टे साथ्य करण्यासाठी राष्ट्रीय कायदे अस्तित्वात असतानाही, अनेक राज्यांच्या न्यायिक व्यवस्थेतील कम्पकृतपणामुळे विधवांच्या हक्कांचे व्यवहारात संरक्षण करते केले जाते आणि त्यांकडे लक्ष दिले पाहिजे. न्यायिक अधिकारांच्यानन्दीन जागरूकता आणि भेदभावाचा अभाव यामुळे विधवा न्याय व्यवस्थेकडे नुकसान भरपाई मागण्यासाठी वृक्ष शकत नाहीत. शाश्वत विकास उद्दिष्टे साथ्य करण्यासाठी राष्ट्रीय कायदे अस्तित्वात असतानाही, अनेक राज्यांच्या न्यायिक व्यवस्थेतील कम्पकृतपणामुळे विधवांच्या हक्कांचे व्यवहारात संरक्षण करते केले जाते आणि त्यांकडे लक्ष दिले पाहिजे. न्यायिक अधिकारांच्यानन्दीन जागरूकता आणि भेदभावाचा अभाव यामुळे विधवा न्याय व्यवस्थेकडे नुकसान भरपाई मागण्यासाठी वृक्ष शकत नाहीत. शाश्वत विकास उद्दिष्टे साथ्य करण्यासाठी राष्ट्रीय कायदे अस्तित्वात असतानाही, अनेक राज्यांच्या न्यायिक व्यवस्थेतील कम्पकृतपणामुळे विधवांच्या हक्कांचे व्यवहारात संरक्षण करते केले जाते आणि त्यांकडे लक्ष दिले पाहिजे. न्यायिक अधिकारांच्यानन्दीन जागरूकता आणि भेदभावाचा अभाव यामुळे विधवा न्याय व्यवस्थेकडे नुकसान भरपाई मागण्यासाठी वृक्ष शकत नाहीत. शाश्वत विकास उद्दिष्टे साथ्य करण्यासाठी राष्ट्रीय कायदे अस्तित्वात असतानाही, अनेक राज्यांच्या न्यायिक व्यवस्थेतील कम्पकृतपणामुळे विधवांच्या हक्कांचे व्यवहारात संरक्षण करते केले जाते आणि त्यांकडे लक्ष दिले पाहिजे. न्यायिक अधिकारांच्यानन्दीन जागरूकता आणि भेदभावाचा अभाव यामुळे विधवा न्याय व्यवस्थेकडे नुकसान भरपाई मागण्यासाठी वृक्ष शकत नाहीत. शाश्वत विकास उद्दिष्टे साथ्य करण्यासाठी राष्ट्रीय कायदे अस्तित्वात असतानाही, अनेक राज्यांच्या न्यायिक व्यवस्थेतील कम्पकृतपणामुळे विधवांच्या हक्कांचे व्यवहारात संरक्षण करते केले जाते आणि त्यांकडे लक्ष दिले पाहिजे. न्यायिक अधिकारांच्यानन्दीन जागरूकता आणि भेदभावाचा अभाव यामुळे विधवा न्याय व्यवस्थेकडे नुकसान भरपाई मागण्यासाठी वृक्ष शकत नाहीत. शाश्वत विकास उद्दिष्टे साथ्य करण्यासाठी राष्ट्रीय कायदे अस्तित्वात असतानाही, अनेक राज्यांच्या न्यायिक व्यवस्थेत

जहाल मोर्हक्या नक्षली गिरीधरचे सपत्नीक आत्मसर्पण

गडचिरोलीतील माओवादी चळवळीची कंबर मोडली-उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस

गडचिरोलीतील जहाल माओवादी आणि जिल्ह्यातील नक्षली चळवळीचा मोर्हक्या समजल्या जाणार्या गिरधरने आज पत्तीसह उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या उपस्थितीत आत्मसमर्पण केले. पोलिसांच्या या यशामुळे गडचिरोलीतील माओवादी चळवळीची कंबर मोडली असल्याचे श्री फडणवीस यांनी सांगितले. श्री देवेंद्र फडणवीस यांनी या दाम्पत्याला संविधानाची प्रत भेट दिली. एका छोटेखानी कार्यक्रमात उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते या नक्षली दाम्पत्याला २५ लाख रुपयांची मदत पुनर्बसनासाठी करण्यात आली. आत्मसमर्पित माओवाड्यांचा मेळावा व माओवाड्यांच्या कुटुंबियांशी संवाद कार्यक्रमाचे आयोजन पोलिस मुख्यालयातील एकलव्य हॉल येथे करण्यात आले होते. आमदार देवराव होळी, आ. कृष्णा गजबे, जिल्हाधिकारी संजय दैने, नक्षल विरोधी अभियानाचे महानिरीक्षक अंकित गोयल, जिल्हा पोलिस अधीक्षक श्री निलोत्पल यावेळी प्रामुख्याने उपस्थित होते. नांगसू मूनकू तुमरेटी ऊर्फ पिरीधर याचेवर २५ लाखांचे

हा आमच्यासाठी महाराष्ट्राचा शेवटचा नाही, तर पहिला जिल्हा आहे. म्हणून या जिल्ह्याचा विकास आमच्यासाठी महत्वाचा आहे. उद्योग, रोजगार, कौशल्य प्रशिक्षण, शिक्षण यासाठी मोठा प्रयत्न हाती घेण्यात आला आहे. मोठी गुंतवणूक या जिल्ह्यात येत आहे. कालही काही प्रकल्पाबाबत मी बैठक घेतली, असेही देवेंद्र फडणवीस म्हणाले. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या नेतृत्वात आदिम जमार्टींसाठी २४,००० कोटींची योजना, आदिवासी संस्कृतीचे जतन, देशातील प्रथम आदिवासी महिला राष्ट्रपती अशा अनेक घटना या आदिवासींना बळ देणार्या आहेत. शिस्त आणि संवेदना एकत्र झाल्यानेच गडचिरोली पोलिसांबद्दल आदराची भावना आहे, असेही गौरवोद्राव देवेंद्र फडणवीस यांनी काढले. पोलिस भरतीला स्थगिती दिली तर १७,००० पदांची भरती विधानसभांची आचारसंहिता लागणार. असल्याने पुढच्या वर्षावर जाईल. त्यानंतर आणखी ९००० पोलिस भरती करायची

यावली येथे प्रभाकर
फौंडेशन चा वतीने
मोफत गणवेश वाटप

बार्षी | प्रतिनिधि
 तालुक्यातील यावली येथे बळवंतराव घाटे प्रशाला या शाळेमध्ये प्रभाकर फाउंडेशन ठाणे यांचा तरफे दरवर्षी शालेय साहित्य वाटप करण्यात येते त्या अनुषंगाने स.न. २०२४-२५ या शैक्षणिक वर्षासाठीबळवंतराव घाटे प्रशाला यावली ता. बार्षी येथे इयता ५ वी ते १० वी मधील नवीन प्रवेश घेतलेल्या आणि पूर्वीच्या अशा १३० विद्यार्थ्यांना मोफत गणवेश वाटप करण्यात आले.आणि लवकरच सर्व विद्यार्थ्यांना मोफत वड्या वाटप ही करण्यात येणार आहेत.प्रभाकर फाउंडेशन मधील सर्व पदाधिकारी व उद्योजक गिरीष घाटे यांचे या उपक्रमाचे प्रशाले तरफे कौतुक करण्यात आले.यावेळी मुख्याद्यापक डी.एन.चव्हाण, सहशिक्षक एच.एम.उबाळे, एन.च्वी.काकडे, अर्चना हांके, शोभा तुळसे, बापूराव गव्हाणे, राजेंद्र तुरे व प्रशालेतील सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते.

पीक कर्ज वाटपाच्या प्रक्रियेची गती वाढवा पालकमंत्री ना.सुधीर मुनगांटीवार यांचे निर्देश

ना.मुनगांटीवार यांनी घेतला कृषी व संलग्नित विभागांचा आढावा

चंद्रपूर । प्रतिनिधी

शेतकऱ्याच्या दृष्टीन आतशय महत्वाच्या असललत्या खरीप हंगामाला सुखाव झाली आहे. या हंगामावरच शेतकऱ्याचा संपूर्ण अर्थिक डोलारा उभा राहतो. पेरेणीच्या वेळेस बियाणे, खते घेण्यासाठी शेतकऱ्यांना आज पीक कर्जाची अत्यंत गरज आहे. त्यामुळे पीक कर्ज वाटपाच्या प्रक्रियेची गती वाढवून शेतकऱ्यांना वेळेवर पैसे उपलब्ध करून द्यावेत, असै निर्देश राज्याचे वने, सांस्कृतिक कार्य, मत्स्यव्यवसाय मंत्री तथा जिल्हाचे पालकमंत्री सुधीर मुनगंटीवार यांनी शनिवारला दिले. नियोजन सभागृह येथे कृषी व कृषी संलग्न विभागासोबत खरीप हंगामाचा आढावा घेताना ते बोलत होते. यावेळी जिल्हाधिकारी विनय गौडा जी.सी. मुख्य कार्यकारी अधिकारी विवेक जॉन्सन, जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी शंकर तोटावार, आत्माच्या प्रकल्प संचालीका प्रिती हिरुळकर, कृषी उपसंचालक चंद्रकांत ठाकरे, रामपालसिंग व विविध विभागाचे अधिकारी उपस्थित होते. पीक कर्ज वाटपात विशेष लक्ष देणे गजजेचे आहे, असे सांगून पालकमंत्री मुनगंटीवार म्हणाले, शेतक-यांना वेळेवर कर्ज उपलब्ध होण्यासाठी बँकांनी विशेष शिबिर घेऊन कर्जवाटप करावे. कर्जवाटपासाठी बँकेत अतिरिक्त मनुष्यबळ नियुक्त करावे. राष्ट्रीयकृत बँकांची कर्जवाटपाची गती अतिशय कमी आहे. यात सुधारणा करावी. २० ते २२ ग्रामपंचायती संलग्न असलेल्या एखाद्या बँकेत केवळ ८० शेतक-यांना कर्ज वाटप होत असेल तर ही अतिशय गंभीर बाब आहे.

व्यवस्थापक किंवा एखाद्या संबंधित व्यक्ति उपलब्ध नसला तर सदर कार्यभार दुस-या कर्मचा-यांकडे सोपवृत्त पीक कर्ज वाटपाची प्रक्रिया सोयीची करावी, असे निर्देश पालकमंत्री मुनगंटीवार यांनी बँकाना दिले. गतवर्षीपासून शासनाने १ रुपयात प्रथानमंत्री पीक विमा योजना सुरु केली आहे. यापूर्वी केवळ ५० ते ६० हजार शेतकरी या योजनेत सहभागी होत होते. मात्र गतवर्षी जिल्ह्यातील जवळपास ३ लाख शेतकरी या योजनेत सहभागी झाले. ही चांगली बाब असल्याचेही ना. मुनगंटीवार म्हणाले. यावेळी पालकमंत्री मुनगंटीवार यांनी खरीप हंगाम २०२४-२५ चे नियोजन, बियाणे व खतांची उपलब्धता, गुणनियंत्रणाबाबत कार्यवाही, अनधिकृत कापूस बियाणे विक्रीविरुद्ध कार्यवाही, प्रधानमंत्री पीक विमा योजना, २०२३-२४ मध्ये नैसर्गिक आपत्ती अंतर्गत खरीप व रब्बी मध्ये पिकांचे झालेल नुकसान, नुकसानभरपाईचे अनुदान वाटप, पीक कर्ज वाटप, प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजना, प्रलंबित कूषी पंप जोडणी यासोबतच आत्मा अंतर्गत रबविष्यात येणारे विविध उपक्रमाचा आढावा घेतला. सादरीकरणात जिल्हा अधिक्षक्त कूषी अधिकारी तोटावार यांनी सांगितले की, सद्यस्थितीत जिल्ह्यात खरीपाचे हंगामाकरिता ७७७ कोटी रुपये पीककर्ज वाटप करण्यात आले असून त्याची टक्केवारी ६२.१४ टक्के इतकी आहे. आतापर्यंत सर्वाधिक चंद्रपूर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकने १४ टक्के पीक कर्ज वाटप केले आहे. उर्वरित जून अखेरीज वाटप करण्या बाबत सर्व बँकाना

निर्देश पालकमंत्री महोदयांनी यांनी दिले आहे. पीक विमा योजने अंतर्गत १९ कोटी ६२ लाख मंजूर झाला असून आतापर्यंत २५ कोटी ४५ लाख पीक विमा शेतकऱ्यांच्या खात्यामध्ये जमा करण्यात आला आहे. आजच १७ कोटी रुपये पीक विमा पोर्टलवर अपलोड करण्यात आलेला आहे. उर्वरित रक्कम जून अखेर शेतकऱ्यांच्या खात्यात जमा करण्याबाबत ओरियंटल विमा कंपनीला निर्देश दिले आहे. जिल्हात एकूण लागवडीलायक क्षेत्र ५ लक्ष ५२ हजार ७२९ हेक्टर असून सर्वसाधारण खरीपाचे क्षेत्र ४ लक्ष ५८ हजार ८५७ हेक्टर (८३.०१ टके) आहे. जिल्हात

खरीप हंगाम २०२४-२५ मध्ये १ लक्ष ९१ हजार हेक्टरवर भाताची लागवड, १ लक्ष ८० हजार हेक्टरवर सोयाबीनची लागवड कापूस तर ७५ हजार हेक्टरवर सोयाबीनची लागवड करण्याचे नियोजन करण्यात आले आहे. जिल्ह्यात यावर्षी आतापर्यंत ४१ हजार ९१८ हेक्टरवर पेरणी करण्यात आली आहे. जिल्ह्यात २० जून २०२४ पर्यंत ७६ हजार २६३ मे.टन बियाणे उपलब्ध झाले असून यापैकी ४९ हजार ६६३ मे.टन बियाणांची विक्री झाली आहे तर ८८ हजार मे. टन खते जिल्ह्यात उपलब्ध आहे. बियाणे आणि खतांची कोणतीही कमतरता नसून पुरेस साठा उपलब्ध असल्याचे श्री. तोटावार यांनी सांगितले

‘शेतकऱ्यांना कागदपत्रांसाठी
अतिरिक्त भुर्दं पडणार नाही
याची काळजी घ्या’

गेल्यावर्षाप्रमाणे यंदाही प्रधानमंत्री
पीक विमा योजनेत जास्तीत जास्त
शेतकरी सहभागी होतील, यासाठी
कृषी विभागाने नियोजन करावे.
केवळ १ रुपयात या योजनेत
सहभागी होता येत असले तरी
काही ठिकाणी कागदपत्रांसाठी
अतिरिक्त पैसे मोजावे लागतात,
अशा तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत.
त्यामुळे कृषी व महसूल विभागाने
याकडे गांभिर्याने लक्ष देऊन शेतक-
यांना अतिरिक्त भुर्दड पडणार नाही,
याची काळजी घ्यावी, अशाही
सूचना ना. मुनगंटीवार यांनी
अधिकाऱ्यांना दिल्या.